

Terugblik Vervolg online GOO special 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland' (11 juni 2024)

Op 11 juni 2024 vond het vervolg op twee eerdere GOO specials over 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland' plaats. In de special van 11 juni werd een update over het lopende onderzoek gegeven.

Jessie Rodermans (provincie Gelderland) en Clinton van de Ven (Stantec, namens de provincie Gelderland) namen de deelnemers aan de hand van een presentatie mee in de stand van zaken. De presentatie kun je bekijken via [deze link](#).

Verleden

Jessie blikte terug op 'het verleden' (2022-2023). Daarin stonden data-analyse en archiefonderzoek centraal. Bij de data-analyse ging de aandacht uit naar drie sporen:

- PFAS-productie en verwerking
- Secundaire bronnen
- Inzet PFAS-houdend blusschuim

Uit de data-analyse volgde een groslijst. De lijst gaf een beeld van de locaties met mogelijke PFAS-bronnen (niet uitputtend). Daaruit werd een aandachtslijst gefilterd op basis van twee criteria: overlap met of nabijheid van gevoelig gebruik en risico op PFAS-emissie is 'groot'. De data zijn grotendeels uit het BIS en het HBB (historisch bedrijven bestand) gehaald. Ook de veiligheidsregio's zijn bevestigd. Het hiaat tussen de registratie in het HBB en nu is zoveel als mogelijk aangevuld met gegevens uit de KvK registraties.

Heden

Momenteel zijn de veldonderzoeken in volle gang. Het gaat dan vooral om locaties (ongeveer 70) van het spoor 'PFAS-productie en verwerking'. Er vindt nog een screening plaats op 180 locaties waar de inzet van PFAS-houdend schuim heeft plaatsgevonden. Deze locaties zijn uit de data-analyse naar voren gekomen. De screening geeft meer duidelijkheid over activiteiten en belasting op de bodem. Het spoor 'secundaire bronnen' wordt later beschouwd. Daarvoor worden middelen aangevraagd via een aanvullende SPUK-aanvraag.

Clinton van de Ven vertelde meer over de achtergrond van het onderzoek en op de kaders van gevoelig gebruik (slide 11 van [de presentatie](#)). Hij geeft aan dat in het project telkens wordt gekeken vanuit het selectie criterium 'invloed op gevoelig gebruik'. En met een grote portie gezond verstand.

Het kader 'invloed op gevoelig gebruik' betekent dus ook dat niet alle 'verdachte' locaties worden onderzocht. Een locatie die waarbij invloed op gevoelig gebruik niet aan de orde is, is dus niet per definitie vrij van PFAS.

Bij de bodemonderzoeken wordt door de bodemonderzoeksbureaus en de provincie Gelderland nauw samengewerkt met ODRA en met de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Bij het bodemonderzoek op particuliere terreinen is de communicatie met de eigenaar van het perceel van cruciaal belang. Provincie Gelderland verzorgt deze communicatie en informeert daarover ook de gemeenten en omgevingsdiensten.

Over de bevindingen van de bodemonderzoeken tot nu toe vertelt Clinton dat er bij het merendeel van de locaties niet veel aan de hand is. Soms worden er afwijkende PFAS-waarden in de grond en/of het grondwater geconstateerd. Dan wordt er getoetst aan de PFAS-norm van 3-7-3 en aan de INEV.

Er is een stappenplan voor locaties waar wat meer aan de hand is qua verontreiniging opgesteld. De achtereenvolgende stappen zijn:

- Overleg met adviesbureaus, ODRA en Provincie Gelderland/gemeente Arnhem/Nijmegen.
- Contact met GGD en gemeente. In overleg bepalen we de te nemen vervolgstappen.
- Als er iets aan de hand is: informeren bewoners.

Toekomst

In Q2 van 2025 verschijnt de eindrapportage met algemene bevindingen. Daarbij worden ook inzichten uit beschikbare onderzoeksrapporten van locaties buiten het project 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland' betrokken. De data die tot nu toe is verzameld worden verwerkt in een update van de viewer (zomer 2024). De data worden ook verwerkt in het BIS. Daarover wordt na de zomer contact opgenomen met de gemeenten/omgevingsdiensten.

Stortplaatsen worden nog toegevoegd aan de groslijst. Er is daarnaast een aanvullende SPUK-aanvraag ingediend voor:

- Aanvullende inventarisatie voor BHV-terreinen en blusschuim verwerkende bedrijven;
- Secundaire bronnen;
- Zwemplassen.

Jessie en Clinton doen de oproep aan alle deelnemers om locaties te blijven doorgeven (zie mailadressen hieronder).

In 2025 vindt er weer een GOO special over 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland' plaats. Tussentijdse updates worden in GOO verband gedeeld.

Contactgegevens

Jessie Rodermans: j.roderrmans@gelderland.nl

Clinton van de Ven: clinton.vandeven@stantec.com

Om te lezen

De projectrapportage van de eerste fase van het onderzoek (selecteren risicovolle locaties) is beschikbaar en lees je via [deze link](#). Ook om terug te lezen:

- [Terugblik GOO special 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland'](#) (13 november 2023)
- [Terugblik GOO special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland'](#) (28 november 2022)

Vragen en antwoorden

Worden drinkwaterreserveringsgebieden nu nog niet als gevoelig meegenomen?

Reactie: dat klopt, in deze versie nog niet, maar in de zomer vindt er nog een run plaats en worden deze locaties meegenomen. Bij kwetsbare locaties zal een plan van aanpak opgesteld worden.

Wat is de motivatie voor het selectie criterium van 10 meter afstand tot gevoelig gebruik? Waarom niet aangesloten bij 25 meter uit NEN 5725?

Reactie: vanuit het project werd in eerste instantie een buffer van 50 meter gehanteerd. Dit leidde tot een selectie van te onderzoeken locaties die het budget significant oversteeg. Daarom is deze buffer verkleind naar 10 meter. Eerst is de aandacht uit laten gaan naar locaties die overlappen met gevoelig gebruik op kleine afstand daarvan. Bij de evaluatie is een aandachtspunt of de gekozen buffer van 10 meter voldoende is geweest of bij toekomstige beoordeling moet worden verruimd. Als bijvoorbeeld blijkt dat bepaalde locaties vaker verontreinigd zijn met PFAS, dan zou een optie kunnen zijn om ervoor te kiezen om bij die specifieke locatietypen de buffer te vergroten en deze locaties binnen de provincie dus vaker te onderzoeken.

Hoe kan PFAS zich eigenlijk verspreiden? Kan het ook de schoorsteen van een bedrijf komen?

Reactie: er zijn wel depositieonderzoeken uitgevoerd en rapportages verschenen. Daarin verdiepen we ons later. Wellicht gaan we dergelijke onderzoeken ook in Gelderland uitvoeren.

Is Defensie ook geïnformeerd over dit onderzoek?

Reactie: ja, via het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). RVB doet ook bodemonderzoek gericht op PFAS op terreinen van Defensie, maar vanuit een andere scope. We helpen elkaar met de onderzoeken doordat er vanuit verschillende scopes wordt gewerkt.

Er vindt op dit moment in opdracht van de provincie onderzoek plaats naar PFAS in recreatieplassen/zwemwater. Worden de resultaten daarvan nog in jullie onderzoek meegenomen?

Reactie: naast de conclusies uit de bodemonderzoeken die uitgevoerd zijn in het project 'Aandachtslocaties PFAS Gelderland', komt er in de eindrapportage ook een analyse van de onderzoeken die door gemeenten/omgevingsdiensten zijn aangedragen, en van de onderzoeken van de zwemplassen en ander oppervlaktewater. Met elkaar vormt dat een breder beeld. We willen zoveel mogelijk alle beschikbare data gebruiken om trends te kunnen signaleren.

Wordt er alleen actief gecommuniceerd over de resultaten als er wat aan de hand is? Of ook als er niets aan de hand is?

Reactie: we communiceren altijd. In het geval van particulieren ontvangen gemeenten en omgevingsdiensten een kopie van de brief en de rapportage. Voor openbare terreinen sturen we de resultaten naar gemeenten en omgevingsdiensten.

Op slide 20 staat: 'het valt wel mee'. Over welke gehalten /klassen hebben we het dan?

Reactie: het gaat om gehalten onder de 3-7-3. Soms zijn er wel PFAS-gehalten boven de detectielimiet aangetoond, maar dus onder de 3-7-3 grens. Een aantal locaties kent wel een overschrijding van de 3-7-3 norm. Hier worden mengmonsters dan uitgesplitst en daarna wordt er een conclusie getrokken (en/of aanvullend onderzoek uitgevoerd).

Worden bij de update van de viewer (zomer 2024) ook de bebouwingscontour/bebouwde komgrens etc. aangepast?

Reactie: de update geldt alleen voor de woonfunctie.

Kunnen we na de update van de viewer ook de reacties zien?

Reactie: ja, dat kan.

Ook in bestrijdingsmiddelen blijkt PFAS aanwezig. Deze wellicht ook meenemen in het extra onderzoek?

Reactie: daar is over nagedacht. Bestrijdingsmiddelen bedrijven zijn nu als mogelijke bron opgenomen. De toepassing van bestrijdingsmiddelen valt buiten de scope van het project (andere wetgeving).

Is overwogen om bij het aantreffen van PFAS ook onderzoek te doen naar ultra korte PFAS componenten?

Reactie: we hebben besloten dat we ons nu houden aan de standaard PFAS lijst. Bij grondwaterbeschermingsgebieden wordt er wel onderzoek naar ultrakorte PFAS componenten gedaan als daar de aanleiding voor is.

In verband met depositie: van de pluimen van de afvalverbrandingsinstallaties is toch al bekend dat hier verhoogde PFAS-gehalten in de bodem wordt gevonden?

Deelnemer reageert: er is wel verspreiding via de lucht en depositie van PFAS in de pluim (secundaire bron), maar daarbij is geen PFAS in de bodem onderzocht. Er zijn overigens meer secundaire bronnen, bijvoorbeeld bij brandweerkazernes: blusschuim wordt weggespoeld via het riool. Lozingspunten van het riool toch ook meenemen in het onderzoek?

Deelnemer reageert: de meetdienst van ODRA onderzoekt of het mogelijk is PFAS in de lucht te onderzoeken.

Reactie: Dit valt nu buiten de scope van het onderzoek (nu geen relatie met gevoelig gebruik, maar wel een belangrijk aandachtspunt aldus provincie Gelderland). Er is ook een document van het RIVM beschikbaar, maar dat is specifiek gericht op de emissie en verspreiding van PFAS van de afvalverbrandingsinstallatie Indaver (en daarmee behoorlijk specifiek, en minder van toepassing op de huidige scope).

Is er contact (geweest) met drinkwaterbedrijf Vitens over lopend onderzoek binnen drinkwaterreserveringsgebieden?

Reactie: dat is er nog niet geweest, maar als blijkt dat er iets aan de hand is, dan nemen we contact op. Vitens heeft een eigen meetnet.

Kun je PFAS opsporen (Indicatie krijgen) door analyse van indicator F?

Vooralsnog hebben we analyses op Fluor-totaal bij 1 locatie ingezet. Het betreft een locatie in Arnhem. Hierbij waren in een aantal onderzoeksfases al verhoogde PFAS-waarden aangetoond. Vervolgens wilden we uitsluiten dat er niet nog andere PFAS-verbindingen in de grond aanwezig waren die met de standaard-PFAS-analyse niet aangetoond zouden worden. De fluor-analyse gaf geen aanleiding om significante hoeveelheden andere (niet-onderzochte) PFAS-verbindingen te verwachten.